

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Gazdasági Népiskola az elemi iskolát végzett gyerekek, szakmai képzését szolgálta. (működött a városban még egy tanonciskola is)

A Gazdasági Népiskola 1902-ben lett alapítva, a közoktatásügyi minisztérium, és a község hathatós támogatásával. A minisztérium anyagilag támogatta, a község pedig 20 hold földet, és annak javadalmát ajánlotta fel az iskola működtetésére. A mai épület ekkor még nem állt, a szakmai képzések bérelt tantermekben, a gyakorlati képzés pedig a 20 hold földön történt. Eszközöket, gépeket folyamatosan szerezték be.

A község gazdasági szerkezete, és a gazdálkodás színvonalának emelése tette szükségessé hogy a gyerekek elsajátítsanak bizonyos alapvető gazdasági ismereteket. Az iskola a földművelésügyi minisztérium, és a vallás-és közoktatásügyi minisztérium hathatós támogatásával működött. Az intézmény így megfelelő feltételekkel tudott biztosítani a tanulók képzéséhez.

Az iskola tanulói, főleg a kisbirtokkal rendelkező parasztcsaládok gyerekei voltak. Nemcsak a községből, hanem a környező településekről és az azokhoz tartozó tanyákról is jártak tanulók az iskolába.

Az 1920 évektől megnőtt, stabilizálódott az iskolai létszám. 250 -300 gyerek járt folyamatosan a képzésekre. Ez szükségessé tette egy önálló iskolaépület felépítését. 1924-ben meg is épül az önálló iskola 33. 000.- pengő állami segítséggel. A felosztott régi, 20 hektár föld helyett, (az I.vh. után, a kommunista hatalomátvételnél, az iskola földjét felosztották, és lakótelekként osztották ki.) a község újabb 20 hektárt biztosított.

A felépült új iskolaépületben, szolgálati lakás, szertár, iroda, laboratórium és 3 tanterem volt. Mindemellert épültek ólak, istállók is.

A tanulók, országos viszonylatban is korszerű képzésben részesültek, amit a különböző versenyeken, kiállításokon bizonyítottak is.

Az épületet 1928-ban korszerűsítették, bővítették, amire a község 44. 000.- pengőt ajánlott fel. Ekkor nyerte el a ma is látható formáját. (a melléképületekből sajnos már csak a telek sarkában áll egy, valószínűleg akkoriban istállónak használt épület.)

A II. Vh. után, szakképző iskolává akarták fejleszteni, ez azonban nem valósult meg.

Az 50-es évek elején Technikai Állomás néven szolgálta a berényi úttörőket, a későbbiekben Úttörőházként funkcionált, és az iskolai szakköröknek adott helyet. (József Attila Úttörőház) Ma, a városi Zeneiskola működik az épületben, ami még mindig a város tulajdonában van. Az épület melletti terület mai elnevezése - Piknik Park - és egy magánvállalkozó üzemelteti gyermeküdültetés, valamint szabadidős programok szervezése céljából. A területén található téglalapú bungalók, bérelhetők kempingezési célból.

Régi Újságcikkek.

Békésmegyei közlöny, 1902. 05. 15.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1902_1/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=253&layout=s

A tanfelügyelői előadmányok közül nagyobb figyelmet keltett, a Mezőberényben létesítendő gazdasági ismétlőiskola ügye. A közoktatásügyi miniszter létesíti az iskolát, ha a község eleget tesz a követelményeknek. A miniszteri leiratot kiadják Mezőberény elöljáróságának.

Békésmegyei közlöny, 1902. 07. 03.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1902_2/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=2&layout=s

Új gazdasági iskola.

Megírtuk, hogy a közoktatásügyi miniszter Mezőberény községének ajánlatot tett gazdasági ismétlőiskola felállítására, ha a kitűzött feltételeket teljesíti. A község képviselőtestülete már foglalkozott a miniszter ajánlatával. Elhatározta, hogy húsz hold földet ad az iskola céljaira, tanteremül szolgáló helyiséget és viseli a tanítók nyugdíjárulékát. A modern gazdasági felszerelés költségeit azonban nem vállalta el. De felajánlotta a gazdasági eszközök beszerzésére - a húsz hold földnek tiszta jövedelméből a községet illető nyolcvan százalékot öt éven keresztül.

Békés, 1902. 09. 28.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1902/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=235&layout=s

Új gazdasági iskola.

A mezőberényi gazdasági ismétlő-iskola ez év októberében már megnyílik. Rezei Szilviusz kir. tanfelügyelő személyesen értekezett a berényi elöljárósággal az iskola felállítása ügyében. Megállapodtak abban, hogy a felajánlott földterületet rögtön átadják a gazdasági iskolai tanítónak kezelés végett. Beszerzik azon kívül a legszükségesebb gazdasági eszközöket. Az iskolát azonban csak részben lehet megnyitni, miután nincs még megfelelő külön tanterem. A jövő év tavaszáig a tanító csupán a gazdasági szaktant fogja előadni; a többi tantárgyak megmaradnak a felekezeti iskolák körében. A tanítás pedig a községi polgári iskola egyik tantermében történik hetenként háromszor.

Békés, 1902. 10. 12.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1902/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=248&layout=s

A mezőberényi gazdasági ismétlő-iskolához Zalai István szaktanító kinevezését tudomásul vevén, a községet az iskola fokozatos fejlesztésére utasították.

Békésmegyei közlöny, 1902. 10. 12.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1902_2/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=187&layout=s

A berényi gazdasági iskola.

A közoktatásügyi miniszter Mezőberény község gazdasági ismétlő iskolájához már kinevezte a szaktanítót Zalay István személyében. Az iskola a jövő tavaszig nem fog teljes egészében felállíttatni. Egyelőre Zalay István csupán a gazdasági szaktant fogja a növendékeknek előadni. A jövő tavaszon a község tantermet és tanítói lakást is fog építtetni.

Békés, 1902. 11. 16.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1902/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=285&layout=s

Mezőberény községet a gazdasági ismétlő iskolának bérelt helyiségben való elhelyezésére utasították.

Békésmegyei közlöny, 1903. 05. 24.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1903_1/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=225&layout=s

Mezőberény község gazdasági ismétlőiskola, bérház és ménistálló építésére 67.000 korona kölcsön felvételét határozta el.

Békés 1914. 02. 15.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1914/?query=gazdas%C3%A1gi%20n%C3%A9piskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=56&layout=s

Igazgatói megbízatás.

A vallás és közoktatás- ügyi miniszter a mezőberényi önálló gazdasági népiskola igazgatásával évi 200 korona igazgatói pótlék élvezete mellett Zalay József áll. gazdasági szaktanítót bízta meg

Békésvármegye Hivatalos Lapja, 1923. 04. 19.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesVarmegyeHivatalosLapja_1923/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=151&layout=s

A mezőberényi áll. önálló gazdasági iskolában a tanév megrövidítését a vallás és közoktatásügyi miniszter nem engedélyezte

Békésmegyei közlöny, 1924. 11. 13.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1928_3/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=60&layout=s

— Felépítik a mezőberényi gazdasági iskolát. A kultuszminiszter a Mezőberény község által létesítendő önálló gazdasági népiskola tervét és költségvetését a kivitelre alkalmasnak találván, azt jóváhagyta és utasította a községet, hogy most még az államépítészeti hivatal közreműködésével az árlejtést mielőbb írja ki, és a versenytárgyalást tartsa meg. A 33 ezer pengő államsegélyt, amit a miniszter kilátásba helyezett, a versenytárgyalási jegyzőkönyv alapján megkötött vállalati szerződés bemutatása után fogja folyósítani.

Békésmegyei közlöny, 1927. 08. 06.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1927_3/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=158&layout=s

Kinevezés.

Kenéz Saroltát, Kenéz Lajos vásárhelyi gazdálkodó leányát a kultuszminiszter a mezőberényi önálló gazdasági iskolához tejjgazdasági előadónak kinevezte.

Békésmegyei közlöny, 1928. 07. 26.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1928_3/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=82&layout=s

A mezőberényi gazdasági iskola építése.

Mezőberény község — mint ismeretes — elhatározta a gazdasági iskola és melléképületeinek kibővítését, és a 44 ezer pengő értékű munka elvégzésére versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatokat augusztus 10-én délelőtt kell a községi iktató irodába beadni, illetve beküldeni. Részletes feltételek és ajánlati lapok az iktató hivatalban szerezhetők be. A beadandó ajánlatok felett a

képviselőtestület augusztus 20.- án dönt.

Békésvármegye Hivatalos Lapja, 1928. 10. 04.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesVarmegyeHivatalosLapja_1928/?query=gazdas%C3%A1gi%20n%C3%A9piskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=386&layout=s

Határozat.

Mezőberény község határozata a gazdasági népiskola mellett levő közkút- nak, az említett intézet részére leendő átengedése és új kút fúrása ügyében.

Békésmegyei közlöny, 1929. 01. 17.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1929_1/?query=gazdas%C3%A1gi%20iskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=95&layout=s

A mezőberényi gazdasági iskola építése.

A törvényhatósági bizottság tudvalevően megsemmisítette a mezőberényi gazdasági iskola építési munkálatainak vállalatba adása tárgyában megtartott versenytárgyalás eredményét. Most a község a szóban levő iskola építésére a versenytárgyalást újból meghirdette s az ajánlatokat január 31.-ig, kell beadni a községhez. A versenytárgyalási hirdetmény szerint ajánlattevők 15 napig maradnak kötelezettségben a községgel szemben, mert az odaítélés csak ezen idő alatt várható.

Békésvármegye Hivatalos Lapja, 1929. 09. 12.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesVarmegyeHivatalosLapja_1929/?query=gazdas%C3%A1gi%20n%C3%A9piskola%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=491&layout=s

A kir-, tanfelügyelő jelentéséből.

A vall. és közokt. miniszter úr Boros Mihály okl. gazdát és tanítót, valamint Semberi Imre okl. gazdát és tanítót, gazdasági népiskolai óraadó tanítókul alkalmazta s az előbbit a mezőberényi, az utóbbit a békéscsabai önálló gazdasági népiskolához rendelte szolgálattételre.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A 20-as években épült iskolaépület ma is áll, és most is oktatási célokat tölt be. A Polgári Iskola épületén kívül talán ez az egyetlen iskolaépület, melyben ma is oktatás folyik (A városi Zeneiskola használja az épületet hosszú évek óta.)

Gyakorlatilag az épület ugyan abban a formájában maradt fenn, ahogyan akkor az építőmesterek megépítették, ahogyan a mérnökök megtervezték. Kisebb átalakítások történtek, de ez szinte észrevehetetlen az épület külsején. Az épület stabilan állja az idő múlását, azonban egy felújítás már nagyon ráférne. Az épület előtti park elgazosodva, fák-bokrok gondozatlanul „túlnőve” várják a szebb jövőt. A telek sarkában lévő egykori istállóépület (Piknik Park-hoz tartozik) már felújítva néz a jövőbe. Úgy tudom az épületen nincs védelem. Még nem késő, (egy jó pályázattal esetleg) felújítás után újra egy gyönyörű, század eleji hangulatot sugárzó iskolaépület lehetne. Hosszú éveken át, okították itt a helyi, és a környékbeli fiatalokat a gazdálkodás fortélyaira, ami meg is látszott, hisz Mezőberény és környéke elsőrendű volt a búzatermelésben, és kimagasló volt a sertés, ló és marhaállománya is.(A lótenyésztés kiemelkedően magas szintű volt Berényben az II.vh. előtt.) 1945. után is fontos szerepe volt a helyi gyerekek szabadidős programjaiban. Úttörőházként funkcionálva sok-sok éven keresztül szolgálta a helyi ifjúságot. Úgy gondolom, hogy felépülésétől kezdve, a mai napig, fontos szerepet töltött be a település életében és emiatt javaslom a **„Mezőberényi Gazdasági Népiskola épülete.”** -nek Települési Értéktárba való felvételét.